

مقایسه منابع شکل گیری تصویر عمومی پرستاری و اهمیت آن از دیدگاه پرستاران و مردم

سیده اشرف عبدالمهی، فاطمه حشمتی نبوی[■]، محمد تقی شاکری، امیررضا صالح مقدم، زهره حسین پور

چکیده

مقدمه: تصویر عمومی از پرستاری یکی از چالش های بلند مدت این حرفه است. شناسایی منابع شکل گیری تصویر عمومی پرستاری، بدنه مدیریتی پرستاری را قادر می سازد که با برنامه ریزی دقیق تر قادر به مواجهه اصولی با این چالش باشند.

هدف: این مطالعه مقایسه منابع شکل گیری تصویر عمومی پرستاری و اهمیت آن از دیدگاه مردم شهر مشهد و پرستاران شاغل در بیمارستان های آموزشی این شهر است.

مواد و روش ها: این پژوهش از نوع توصیفی - مقطعی است که در سال (۱۳۹۲) در جامعه شهری مشهد و بیمارستان های آموزشی وابسته به دانشگاه علوم پزشکی مشهد انجام شد. حجم نمونه برای جامعه شهری (۱۱۰۰) نفر و پرستاران (۵۲۰) نفر برآورد شد. نمونه گیری در جامعه شهری به روش تصادفی و خوشه ای و در جامعه پرستاری به روش طبقه ای و غیر تصادفی انجام شد. ابزار گردآوری داده ها شامل فرم اطلاعات دموگرافیک پرستاران و مردم و پرسشنامه پژوهشگر ساخته منابع هشت گانه شکل گیری تصویر عمومی پرستاری و اهمیت آنها بود که پایایی آن با روش همسانی درونی و محاسبه آلفای کرونباخ (۰/۸۶) برآورد شد. داده ها پس از گردآوری با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۱/۵ و با استفاده از آزمون من ویتنی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته ها: تعداد (۷۸/۳ درصد) از پرستاران را زنان و (۲۱/۷ درصد) را مردان و در مردم (۵۰/۳ درصد) را زنان و (۴۹/۷ درصد) را مردان تشکیل داده اند. نتایج آزمون من ویتنی نشان داد مهمترین منابع شکل گیری تصویر عمومی پرستاری از دیدگاه مردم و پرستان به ترتیب حضور در بیمارستان به عنوان همراه بیمار، حضور در بیمارستان به عنوان بیمار، سریال های تلویزیونی، و فیلم های سینمایی بود که بین میزان اهمیت آن از دیدگاه مردم و پرستاران تفاوت آماری معنی داری وجود نداشت. منابعی چون اشتغال یکی از بستگان در حرفه پرستاری، رمان و داستان، اخبار و روزنامه ها از دیدگاه مردم کم اهمیت تر شناسایی شده و بین دیدگاه مردم و پرستاران تفاوت آماری معنی داری وجود داشت ($P < 0/001$) تفاوت معنا داری وجود داشت.

نتیجه گیری: مدیران باید جهت بهبود تصویر عمومی حرفه پرستاری ابتدا با برنامه ریزی دقیق از سوی بدنه مدیریتی این حرفه زمینه ایفای نقش های موثر پرستاران را بر بالین فراهم آورند و از سوی دیگر با تعامل موثر با اصحاب رسانه از ارائه تصویر مخدوش و غیر واقعی از پرستاری در محصولات تصویری جلوگیری به عمل آورند.

کلمات کلیدی: تصویر عمومی پرستاری، کلیشه پرستاری، منابع شکل گیری تصویر

سیده اشرف عبدالمهی

دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی مشهد، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، ایران

■ مؤلف مسؤول: فاطمه حشمتی نبوی

استادیار گروه بهداشت روان و مدیریت، دانشکده پرستاری و مامایی مشهد، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، ایران

آدرس: heshmatinf@mums.ac.ir

محمد تقی شاکری

استاد گروه آموزشی آمار زیستی دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، ایران

امیررضا صالح مقدم

عضو هیئت علمی گروه بهداشت روان و مدیریت دانشکده پرستاری و مامایی مشهد، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، ایران

زهره حسین پور

دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی مشهد، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، ایران

فصلنامه
مدیریت پرستاری

سال سوم، دوره سوم، شماره اول

بهار ۱۳۹۳

■ مقدمه

تصویر پرستاری (Nursing image) با هویت و نقش پرستار گره خورده است (۱). یکی از چالش‌های بلندمدت حرفه پرستاری نیز تصویر عمومی این حرفه است (۲). به طور معمول مردم درباره افراد براساس ظاهر، نحوه پوشش، عکس‌العمل، ارتباطات، رفتار و نگرش آنها نظر داده و تجسم یا تصویر ذهنی می‌سازند (۳). تصویر همان گمان و ادراکی است که عموم مردم در مورد یک فرد و یک حرفه و یا سازمان دارند، سازمان‌ها یا افراد درون آن نیز از همین تصویر به عنوان ابزاری برای ارتباط با مشتریان و عموم مردم استفاده می‌کنند و عموم افراد بر مبنای همین تصویر مثبت یا منفی با آن سازمان یا افراد تعامل می‌کنند (۴). درباره اهمیت مسئله دیدگاه عمومی مردم استیونز بیان می‌کند که افکار عمومی در تعیین ساختار اجتماعی و هنجارهای یک جامعه بسیار قدرتمند عمل می‌کند (۵)، تصویر عمومی مثبت تأثیر بسزایی در جلب حمایت اجتماعی و محیطی دارد.

نتایج مطالعه ولیزاده و همکاران (۲۰۰۸) بر روی دانشجویان پرستاری در ایران نشان داد که در ایران احساس عدم توجه جامعه به منزلت اجتماعی حرفه پرستاری و احساس بی‌ارزش بودن و عدم استقلال و فقدان قدرت کافی در پرستاری از عوامل مهمی است که حرفه‌ای شدن در این رشته را تهدید می‌کند (۶). به طور کلی کلیشه‌های عمومی منفی از پرستاری می‌تواند یک محیط سرکوب‌گر در نظام سلامت برای این حرفه ایجاد کند و پرستاری را در جایگاه نیمه حرفه‌ای محدود کند (۷، ۸). باید توجه داشت که مقایسه رو به بالا پرستاران با پزشکان و دیگر متخصصان بهداشت و درمان می‌تواند تأثیرات بسزایی بر فرآیند اجتماعی شدن حرفه پرستاری داشته باشد (۹). سونگ (۱۹۹۳) در مقاله خود تصویری غالبی که پرستاران از خود در مقایسه با پزشکان دارند تصویری بی‌ارزش و منفی و در افرادی غیر از حیطه پزشکی تصویر پرستاری را خود محور و بی‌دقت و نیز افرادی که به حرف بیماران گوش نمی‌دهند، گزارش کرده است، وی بیان می‌کند که اگر تصویر عمومی پرستاری مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد برای هویت بخشی به این حرفه موثر خواهد بود (۱۰). مارتین (۱۹۹۸) نیز، در مقایسه پزشکان و پرستاران در یافته‌های خود به این نتیجه رسید که پرستاران اعتبار کمتری نسبت به پزشکان در نظام حرفه‌ای مراقبت و سلامت دارند (۸). لی (۱۹۷۹) بیان می‌کند که ۳/۴ پزشکان، پرستاران را دستیاران خود که نیاز به تحصیلات دانشگاهی ندارد، معرفی نموده‌اند (۱۱). رابرتز

و واسکوئز (۲۰۰۴) معتقدند که این بدفهمی در مورد پرستاری به عنوان یک شغل می‌تواند ناشی از عرصه‌های مختلفی از جمله تصویر رسانه‌ای از پرستاری، سلطه درمانی و پزشکی مراقبت‌های سلامتی و یا خود پرستاران باشد (۱۲).

پرستاری از جمله مشاغلی است که به دلیل ماهیت دشوار آن از زمان شروع به تحصیل تا زمان بازنشستگی فراز و نشیب‌های متعددی دارد و ترک تحصیل و ترک حرفه و نارضایتی شغلی پرستاران از چالش‌های مهم حرفه پرستاری است، و اگرچه حقوق و مزایای پایین و فرسودگی شغلی از عوامل ایجاد کننده نارضایتی در پرستاران است اما مطالعات نشان می‌دهد که عدم توجه به منزلت و وجهه اجتماعی پرستاری و به عبارتی جایگاه و وجه اجتماعی این حرفه مسئول ۷۰ درصد نارضایتی شغلی پرستاران است (۱۳). موقعیت اجتماعی شغل یکی از عوامل انگیزشی موثر بر میزان رضایت شغلی می‌باشد که همین میزان انگیزش و رضایت شغلی بر نگرش و ایفای نقش افراد در حرفه خود موثر می‌باشد و این منزلت‌ها شامل: ارزش‌گذاری به حرفه و مهارت‌ها و ارزش و منزلت در جامعه و محیط پیرامون می‌باشد که هر گاه این منزلت دچار آسیب شود تنش منزلت شغل به وجود آمده است و در حرفه پرستاری یکی از مهم‌ترین تنش‌های منزلت شغلی، عدم ارزشمندی و نداشتن پایگاه اجتماعی در جامعه است (۱۴).

یک مطالعه در ایران دیدگاه پرستاران در مورد ماهیت حرفه پرستاری را با روش شناسی کیفی مورد بررسی قرار داده است، نتایج این مطالعه نشان داد که پرستاران معتقدند تصویر عمومی پرستاری در ایران یک تصویر نسبتاً منفی است و این مساله باعث ایجاد ناامیدی، سردرگمی و فرسودگی در آنها شده است (۱۵). هم‌چنین طبق مطالعات پدیدارشناسی؛ پرستاری در ایران مترادف با تجربه مشکلات است مشکلاتی نظیر: مشکلات ناشی از کار، مشکلات فرهنگی - اجتماعی و مشکلاتی مربوط به وظایف پرستاری و در حالی که در کشورهای غربی نظیر سوئد پرستاری مترادف با تمایلات انسان دوستانه می‌باشد (۱۶)، مطالعه فارسی و همکاران (۲۰۱۰) نشان داد که تصویر اجتماعی ضعیف پرستاری منجر به این مساله شده که پرستاران احساس کنند که از آنها قدردانی نمی‌شود و به خدمات آنها احترام گذاشته نمی‌شود (۱۵).

مشکلات متعددی از بی‌توجهی به وجهه و تصویر پرستاری به وجود می‌آید، آنچنان که در مطالعات انجام شده در کشور ما نشان داده شده که سطح انگیزش پرستاران در انجام عملکرد حرفه خود که در حد زیادی متأثر از وجهه و تصویر عمومی است، در سطح نامناسبی

قرار دارد. (۱۷). اگرچه نمی‌توان پایین بودن کیفیت مراقبت‌های پرستاری را به طور کامل با نبود انگیزه کافی در پرستاران مرتبط دانست اما محققان زیادی اشاره کرده‌اند که تصویر عمومی منفی به عنوان یکی از موانع خارجی می‌تواند تأثیرات منفی بر حالات روانی و عملکرد پرستاران داشته باشد (۹).

تصویر شکل گرفته در مورد حرفه پرستاری ناشی از عوامل و زمینه‌هایی است که منابع شکل‌گیری این تصویر هستند. نیکبخت نصرآبادی (۲۰۰۶) و رضایی ادریانی (۲۰۱۲) نیز بیان می‌کنند "عوامل مختلفی مانند: رسانه‌ها و تلویزیون، روزنامه‌ها و مجلات و سبک پوشش، ارتباطات بین حرفه‌ای و رفتارهای پرستاران" می‌تواند بر شکل‌گیری تصویر عمومی پرستاری در جامعه تأثیر داشته باشد (۱۶ و ۲). مطالعه کالیش و همکاران (۱۹۸۶) از مطالعات گسترده‌ای است که تصویر پرستار را در منابع مختلف شکل‌گیری آن مورد بررسی قرار داده است. در رمان‌ها بیشتر به مقایسه شخصیتی پزشک و پرستار و در رسانه بیشتر به تابعیت پرستار از پزشک و نقش جنسی پرستاران و در روزنامه‌ها و مجلات به نقش غیر حرفه‌ای پرستار پرداخته شده است. (۱۸) تصویر پرستار در گذر زمان دستخوش تغییراتی شده است به طوری که تصویر عمومی پرستاری از «فرشته و خدمتکار» در سال ۱۹۱۹ به یک «تصویر زنانه و ضعیف» در سال‌های ۱۹۲۰ تا ۱۹۲۹ و دهه‌های بعدی به «تابع و گیرنده دستور پزشکان» و نهایتاً در دهه‌های اخیر به تصویر «مراقبت‌کننده» تغییر کرده است (۱۹). برودی و همکاران (۲۰۰۴) نیز به طور وسیع‌تری درک منفی اجتماعی از پرستاری را در مواردی چون: کلیشه جنسیت، زبردست پزشکان بودن، استانداردهای آکادمیک مورد نیاز کمتر، شرایط کاری و درآمد ضعیف و فرصت‌های محدود برای ارتقای شغلی خلاصه نمودند (۱۲). به طور کلی پرستاران در جوامع خارجی و حتی ایران همواره در رمان‌ها، مجلات، تصاویر متحرک و تلویزیون و تبلیغات و متون مختلف به عنوان زن، مجرد، بدون فرزند و یا زنی با مشکلات خانوادگی و ناتوان و خدمتکار معرفی شده‌اند. در بررسی‌های مختلف مشخص شده است که در عموم مردم یک دیدگاه کلیشه‌ای درباره حرفه پرستاری وجود دارد که در آن پرستار به عنوان فردی ناآگاه‌تر از پزشکان، ناتوان و وابسته در نظر گرفته می‌شود و اینکه پرستاری حرفه‌ای طاقت‌فرسا، چالش برانگیز است که نیاز به مهارت‌های ذهنی و عقلی چندانی ندارد. (۲، ۲۰ و ۲۱).

جامعه شهری مشهد به عنوان دومین کلان شهر مذهبی جهان اسلام دارای طیف وسیع فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی است. بررسی دیدگاه

مردم این شهر نسبت به تصویر عمومی حرفه پرستاری می‌تواند نمایی نسبتاً جامع در این خصوص ایجاد نماید. با توجه به اهمیت و نقش تصویر عمومی حرفه پرستاری بر جذب نیروی انسانی کارآمد و حفظ و بقای آن در سازمان و از آنجا که هرگونه مداخله جهت بهبود تصویر عمومی پرستاری نیازمند شناسایی دقیق منابع شکل‌گیری تصویر عمومی پرستاری از دیدگاه مردم و پرستاران است. لذا این مطالعه با هدف شناسایی و مقایسه منابع شکل‌گیری تصویر عمومی پرستاری و اهمیت آن از دیدگاه پرستاران شاغل در بیمارستانهای آموزشی شهر مشهد و جامعه شهری مشهد انجام گردید.

■ مواد و روش‌ها

این پژوهش از نوع توصیفی-مقطعی است که در سال ۱۳۹۲ در بیمارستان‌های آموزشی شهر مشهد انجام شد. جامعه‌ی آماری این پژوهش را پرستاران شاغل در بیمارستانهای آموزشی شهر مشهد و مردم شهر مشهد تشکیل می‌دادند. حجم نمونه پرستاران به دلیل اینکه مطالعه مشابهی یافت نشد از فرمول حجم نمونه محدود و مردم از حجم نمونه نامحدود استفاده گردید. ضمناً سطح اطمینان ۹۵ درصد و ضریب تصحیح ۰/۰۴ برای پرستاران و ۰/۰۳ برای مردم در محاسبه در نظر گرفته شد تا حجم نمونه حداکثر محاسبه گردد و بدین ترتیب حجم نمونه پرستاران ۵۲۰ و مردم ۱۱۰۰ نفر به دست آمد.

معیار ورود پرستاران دارا بودن مدرک لیسانس یا فوق لیسانس و اشتغال به عنوان پرستار در بیمارستانهای آموزشی و معیار ورود مردم داشتن سن بین ۱۸ تا ۷۵ سال و ساکن بودن در شهر مشهد بود. معیار خروج پرستاران پاسخ ندادن به ۳۰٪ از سوالات پرسشنامه بود. پژوهشگر پس از تأیید پژوهش در کمیته اخلاق دانشگاه و کسب معرفی‌نامه از دانشکده پرستاری و مامایی مشهد و ارائه آن به مسئولین و مدیریت بیمارستان‌ها و مرکز بهداشت استان، اقدام به نمونه‌گیری نمود.

در مورد گروه پرستاران پژوهشگر پس از گرفتن نامه از مسئولین دانشکده به بیمارستان‌ها مراجعه نمود و پس از گرفتن مجوز از ریاست و حراست بیمارستان‌ها و هماهنگی با مدیریت خدمات پرستاری بیمارستان‌ها، به سوپروایزر آموزشی معرفی شد. با توجه به حجم نمونه تعیین شده در هر طبقه (بیمارستانهای آموزشی) در بخش‌های جراحی، داخلی و ویژه هر بیمارستان با مراجعه به این بخش‌ها نمونه‌گیری به صورت آسان و در سه شیفت صبح، عصر، و شب انجام شد. پژوهشگر پس از مراجعه به هر بخش ضمن

توسط پژوهشگر برای آنها خوانده می‌شد و پاسخها در پرسشنامه علامت زده می‌شد. نمونه‌برداری و تکمیل پرسشنامه در داخل هر خوشه تا رسیدن به حجم نمونه مورد نظر در داخل خوشه ادامه داشت. پس از پایان نمونه‌برداری و تکمیل پرسشنامه‌ها به خوشه بعدی مراجعه شده و بهمین ترتیب کار نمونه‌برداری در خوشه‌های دیگر نیز ادامه یافت تا طرح پایان یافته و نمونه‌گیری ۱۱۰۰ نفری مردم تکمیل شد. با توجه به تأثیر احتمالی جنسیت بر تصویر عمومی پرستاری سعی شد که در نمونه‌گیری به تعداد مساوی از هر جنس در مطالعه شرکت کنند.

ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه‌ای شامل دو قسمت فرم اطلاعات دموگرافیک پرستاران شامل: جنس، سن، تحصیلات، بخش، بیمارستان، میزان علاقه به حرفه، میزان رضایت شغلی، قصد تغییر شغل و اطلاعات دموگرافیک بود. فرم اطلاعات زمینه‌ای مردم شامل: جنس، تحصیلات، شغل، داشتن دانشجوی پرستاری یا پرستار در نزدیکیان، میزان تحصیلات و حداقل تحصیلات برای پرستار، توصیه نزدیکان برای ورود به حرفه پرستاری، سابقه بستری بودن یا همراهی بیمار در بیمارستان بود. جهت سنجش میزان رضایتمندی جامعه شهری از عملکرد مراقبتی پرستاران از آنها خواسته شد که میزان رضایتمندی خود را بر روی یک پیوستار صفر تا ۱۰ مشخص کنند. پرسشنامه منابع شکل‌گیری یک پرسشنامه پژوهشگر ساخته بود که شامل ۸ منبع بود که بر اساس منابع و مطالعات قبلی انجام شده در این خصوص طراحی شد: این منابع عبارت بودند از اخبار، روزنامه‌ها و مجلات، فیلم‌های سینمایی (ایرانی و خارجی)، سریال‌های تلویزیونی (ایرانی و خارجی)، رمان‌ها (ایرانی و خارجی) و کتابهای داستانی، حضور در بیمارستان به عنوان بیمار، اشتغال یکی از بستگان و نزدیکان در رشته و حرفه پرستاری، حضور در بیمارستان به عنوان همراه بیمار که از طریق معیار (۰) صفر تا (۱۰) ده (خط‌کش استاندارد) نمره‌گذاری شد و (۰) صفر کمترین اهمیت و (۱۰) ده بیشترین اهمیت را در شکل‌گیری تصویر عمومی پرستاری را نشان می‌داد.

پرسشنامه پژوهشگر ساخته و با توجه به مطالعات گوناگون طراحی شده بود و جهت تأیید روایی از روش تعیین روایی محتوا استفاده شد. پرسشنامه‌ها به تأیید ده نفر از اساتید با تجربه و صاحب نظر دانشکده پرستاری و مامایی مشهد رسید و پیشنهادات و نظرات این اساتید اعمال گردید. جهت تأیید پایایی آن از روش همسانی درونی و محاسبه آلفای کرونباخ استفاده شد که پایایی آن با ضریب آلفای

معرفی خود به سرپرستار و یا مسئول شیفت موافقت آنها را جهت شرکت در مطالعه جلب نموده و سپس بر اساس معیارهای ورود به پژوهش پرستارانی را که ویژگی‌های شرکت در مطالعه را داشتند انتخاب نمود. پس از توضیح اهداف پژوهش به آنها و کسب رضایت شفاهی جهت شرکت در مطالعه پرسشنامه منابع هشت گانه تصویر عمومی پرستاری به آنها ارائه شد. از شرکت‌کنندگان خواسته شد که در همان نوبت کاری و در زمان استراحت به تکمیل پرسشنامه بپردازند. پژوهشگر در پایان نوبت کاری دوباره به مشارکت کنندگان در پژوهش مراجعه نموده و پرسشنامه را جمع‌آوری نمود. در صورت عدم تکمیل پرسشنامه به طور کامل از پرستاران شرکت‌کننده در مطالعه خواسته می‌شد که به سؤالات باقی مانده پاسخ دهند. به شرکت‌کنندگان در مورد بی‌نام بودن پرسشنامه‌ها و محرمانه ماندن اطلاعات واحدهای پژوهش و عدم ارزشیابی پرسنل با این پرسشنامه اطمینان داده شد.

در مورد جامعه شهری و روش نمونه‌برداری آنان از روش مطالعه شهر مشهد استفاده شد (۲۲). این طرح مصوب دانشگاه است که تا کنون حدود ۱۰ مقاله از این طرح در مجلات معتبر چاپ شده است. روش نمونه‌برداری در جامعه شهری مشهد به صورت خوشه‌های دومرحله‌ای بود، در مرحله اول با کسب اجازه کتبی و معرفی نامه از مسئولین دانشکده پرستاری و مامایی مشهد به مرکز بهداشت استان مراجعه و هماهنگی‌های لازم با مراکز بهداشت استان انجام شد. پس از دریافت مستندات کامل سرخوشه‌ها و آدرس‌های آنان از مرکز آمار زیستی دانشکده پزشکی، نمونه‌گیری جامعه شهری آغاز شد. جمعیت هر خوشه بر اساس مطالعه مشهد تقریباً ۱۰۰۰ نفره است در این مطالعه با توجه به حجم نمونه برآورد شده (۱۱۰۰) در ۲۲ خوشه حجم نمونه ۱۱۰۰ نفر در ۲۲ خوشه به حجم تقریباً ۵۰ نفر برآورد گردید. جهت نمونه‌گیری از نقطه شروع خوشه که توسط مرکز بهداشت تعیین شد نمونه‌برداری آغاز گردید، در داخل خوشه نمونه‌برداری بصورت آسان با حرکت ساعت گرد ادامه می‌یافت و کلیه افراد واجد شرایط از شروع خوشه وارد مطالعه شدند. واحدهای پژوهش با مراجعه به درب منازل، مغازه‌ها و ادارات موجود در خوشه مربوطه بر اساس ویژگیهای نمونه پژوهش وارد مطالعه می‌شدند. پس از توضیح در مورد اهداف پژوهش و جلب رضایت شفاهی آنان پرسشنامه تصویر عمومی پرستاری در اختیار آنها قرار گرفت و از آنان خواسته شد که به آن سؤالات در حضور پژوهشگر پاسخ دهند. در صورت بی‌سواد بودن یا عدم توانایی خواندن پرسشنامه سؤالات

کرونا باخ ۰/۸۶ برآورد شد.

برای شرکت در پژوهش به شرکت کنندگان این اطمینان داده شد که اطلاعات آنان محرمانه بوده و فقط جهت پژوهش و به طور کلی بررسی می شود و نیاز به درج نام خانوادگی نیست. پس از اتمام گردآوری داده ها، فرم ها کدگذاری شده و توسط نرم افزار spss نسخه نسخه ۱۱/۵ وارد رایانه شد. برای توصیف مشخصات فردی، از شاخص های آماری میانگین، انحراف معیار و جدول توزیع فراوانی استفاده شد. با توجه به غیر نرمال بودن توزیع متغیرهای پژوهش جهت مقایسه منابع شکل گیری تصویر عمومی پرستاری بین مردم و پرستاران شاغل از آزمون من ویتنی استفاده شد. سطح معنی داری ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

■ یافته ها

از تعداد کل شرکت کننده در این پژوهش در پرستاران به ترتیب تعداد ۴۰۷ نفر (۷۸/۳ درصد) از جمعیت پرستاران شاغل را زنان و تعداد ۱۱۳ نفر (۲۱/۷ درصد) را مردان و در جامعه شهری مشهد (۵۰/۳) ۵۵۳ را زنان و ۵۴۷ (۴۹/۷) نفر را مردان تشکیل داده اند. میانگین سنی در پرستاران ۳۲/۵±۶/۹ بود. مشخصات دموگرافیک هر دو گروه پرستاران و مردم در جدول شماره ۱ و ۲ نمایش داده شده است.

میانگین علاقه پرستاران به حرفه پرستاری از ۰ تا ۱۰ (۲/۳±۷/۲۷ انحراف معیار ± میانگین) بوده و میانگین میزان رضایت شغلی پرستاران از ۰ تا ۱۰ (۲/۶۸±۵/۸۶ انحراف معیار ± میانگین) که در عین حال ۳۰/۸ درصد از پرستاران شرکت کننده قصد تغییر شغل در آینده را داشتند، و در بین مردم ۵۰/۲ درصد دارای دانشجو یا پرستار در بستگان خود بودند. میانگین میزان رضایت مردم از عملکرد مراقبتی پرستاران از ۰ تا ۱۰ (۲/۳۸±۵/۵۹ انحراف معیار ± میانگین) می باشد، ۴۰/۶ درصد از مردم ورود اطرافیان خود را به حرفه و رشته پرستاری توصیه نمی کردند.

منابع شکل گیری تصویر عمومی پرستاری از نظر مردم به ترتیب: حضور به عنوان همراه بیمار در بیمارستان، حضور به عنوان بیمار در بیمارستان، سریال های تلویزیونی، فیلم های سینمایی، اشتغال یکی از بستگان در حرفه و رشته پرستاری، اخبار، روزنامه و مجلات، رمان ها و داستان بودند. پرستاران منابع شکل گیری تصویر عمومی پرستاری را حضور به عنوان همراه بیمار، حضور به عنوان بیمار، سریال های تلویزیونی، فیلم های سینمایی، اشتغال یکی از بستگان در حرفه و رشته پرستاری، اخبار، روزنامه و مجلات، رمانها و داستان را به ترتیب

مهم ترین منابع شکل گیری تصویر عمومی پرستاری معرفی کردند. (جدول ۳)

در مقایسه بین نمره میانگین نظرات مردم و پرستاران نسبت به منابع شکل گیری تصویر عمومی پرستاری، حضور در بیمارستان به عنوان همراه بیمار (p=۰/۰۸۹) حضور در بیمارستان بعنوان بیمار (p=۰/۰۶۵) و سریال های تلویزیونی (p=۰/۶۷۵) و فیلم های سینمایی (p=۰/۱۵۱) به ترتیب تفاوت معناداری وجود نداشت و در مورد منابعی چون اشتغال یکی از بستگان، رمان و داستان، اخبار و روزنامه ها (p<۰/۰۰۱) تفاوت معناداری وجود داشت. (جدول شماره ۳).

■ بحث

هدف از این مطالعه مقایسه و بررسی منابع شکل گیری تصویر عمومی پرستاری و اهمیت آنها در بین مردم و پرستاران شاغل در بیمارستان های آموزشی شهر مشهد بود. نتایج این مطالعه نشان داد که مهمترین منابع شکل گیری تصویر عمومی پرستاری از دیدگاه مردم و پرستاران به ترتیب حضور در بیمارستان به عنوان همراه بیمار، حضور در بیمارستان به عنوان بیمار، سریال های تلویزیونی، و فیلم های سینمایی بود که بین میزان اهمیت آن از دیدگاه مردم و پرستاران تفاوت آماری معنی داری وجود نداشت. منابعی چون اشتغال یکی از بستگان در حرفه پرستاری، رمان و داستان، اخبار و روزنامه ها از دیدگاه مردم کم اهمیت تر شناسایی شده و بین دیدگاه مردم و پرستاران تفاوت آماری معنی داری وجود داشت.

بر اساس نتایج مطالعه حاضر مهمترین منبع شکل گیری تصویر عمومی پرستاری از دیدگاه و مردم و پرستاران حضور در بیمارستان به عنوان همراه بیمار است. عارفی و همکاران (۱۳۸۹) نشان دادند که (۵۵/۲٪) از همراهان و بیماران بستری از نحوه برخورد پرستاران رضایت داشته اند. (۲۳) مطالعات انجام شده در خارج از کشور هم نشان دهند که برخورد مستقیم با پرستاران و رفتارها و روابط و حتی پوشش آنان در شکل گیری تصویر عمومی پرستاری از اهمیت بسزایی برخوردار می باشد. (۲۴، ۲۵).

پس از منابعی مانند حضور به عنوان همراه و یا بیمار در بیمارستان دومین منبع مهم با اهمیت در شکل گیری تصویر عمومی پرستاری از دیدگاه مردم و پرستاران رسانه های جمعی؛ نظیر سریال های تلویزیونی و فیلم های سینمایی بود. رسانه ها به عنوان جزیی از فرهنگ غیرمادی جوامع انسانی به شمار می روند که نقش تعیین کننده ای در ساختن و پرداختن افکار عمومی بر عهده دارند (۲۶) همان طور که در مقالات مختلف، رسانه ها و به خصوص فیلم های

جدول ۱. توزیع فراوانی متغیرهای جامعه شهری مشهد

شاخص	تعداد	درصد فراوانی
جنس	مرد	۵۴۷
	زن	۵۵۳
وضعیت تأهل	متاهل	۷۳۵
	مجرد	۳۶۵
شغل	کادر بهداشت و درمان	۱۰
	سایر (بازنشسته و ...)	۱۲
	نظامی	۲۴
	بیکار	۲۶
	مهندس	۳۴
	دانش آموز	۶۱
	معلم (فرهنگی)	۹۴
	اداری	۱۳۴
	دانشجو	۱۳۸
	خانه دار	۲۴۲
	آزاد	۳۱۸
	بی پاسخ	۷
	بیسواد	۱۰
	نهضت سواد آموزی	۱۹
تحصیلات	دکتری	۲۰
	ابتدائی	۵۰
	کارشناسی ارشد	۶۶
	کاردانی	۱۲۱
	راهنمایی	۱۲۹
	کارشناسی	۲۹۶
	دیپلم	۳۷۷
	بی پاسخ	۱۲
	خیر	۵۳۴
	بلی	۵۵۲
داشتن دانشجوی پرستاری یا پرستار در نزدیکیان	بی پاسخ	۱۴
	خیر	۴۴۷
	بلی	۵۹۱
توصیه به اطرافیان جهت ورود به پرستاری	بدون پاسخ	۶۲
	کل	۱۱۰۰

رضایت از پرستار (میانگین $\pm$ انحراف معیار) $۵/۵۹ \pm ۲/۳۸$

جدول ۲. توزیع فراوانی متغیرهای جمعیت پرستاران

شاخص		تعداد	درصد فراوانی
جنس	زن	۴۰۷	۷۸/۳
	مرد	۱۱۳	۲۱/۷
وضعیت تاهل	مجرد	۱۴۴	۲۷/۷
	متاهل	۳۷۳	۷۱/۷
	همسر فوت شده	۱	۰/۲
	متارکه	۲	۰/۴
مدرک تحصیلی	کارشناسی	۵۰۲	۹۶/۵
	ارشد	۱۸	۳/۵
سمت	پرستار	۴۸۶	۹۳/۵
	سرپرستار	۲۹	۵/۶
	سوپروایزر	۵	۱
بخش	عمومی	۲۴۰	۴۶/۱
	اورژانس	۱۲۷	۲۹/۴
	ویژه	۱۵۳	۲۹/۴
نوع استخدام	طرحی	۸۳	۱۶
	رسمی	۹۴	۱۸/۱
	قراردادی	۱۵۵	۲۹/۸
	پیمانی	۱۸۸	۳۶/۲
	کل	۵۲۰	۱۰۰/۰۰
سن (انحراف معیار $\pm$ میانگین)			
۳۲/۴۹ $\pm$ ۶/۹۴			
سابقه کار (انحراف معیار $\pm$ میانگین)			
۸/۳۵ $\pm$ ۶/۵۹			
علاقه به پرستاری (انحراف معیار $\pm$ میانگین)			
۷/۲۷ $\pm$ ۲/۳۰			
رضایت شغلی (انحراف معیار $\pm$ میانگین)			
۵/۸۶ $\pm$ ۲/۶۸			

مردم نقش حیاتی که پرستاران امروزه در سلامت ایفا می کنند را درک کنند. مطالعه موری و همکاران (۲۰۱۲) نشان می دهد که پرستاران معتقدند که تلویزیون واقعیت های حرفه پرستاری را به نمایش نمی گذارد (۲۷). در کشور ما مطالعه ای به صورت مستقل دیدگاه پرستاران را در مورد نحوه نمایش تصویر پرستاری در رسانه ملی و فیلم های سینمایی بررسی نکرده است. اما مطالعات کیفی انجام شده در خصوص چالش های حرفه پرستاری نشان می دهد که

سینمایی و سریال های تلویزیونی تأثیرات بسزایی در نمایاندن تصویر پرستاری به جامعه دارد (۱۱، ۱۹).

به عنوان پرستار ما می دانیم در نقش بالینی خود که هستیم و چه می کنیم، اما هنگامی که سریال های تلویزیون را تماشا می کنیم بیشتر اوقات با نمونه کلیشه ای از پرستار در رسانه ها مواجه می شویم و تصویر کاملاً ناصحیحی از واقعیت این حرفه بازتاب پیدا می کند، پرستاران در حرفه تخصصی خود خواهان این هستند که عموم

جدول ۳. مقایسه منابع شکل‌گیری تصویر پرستاری و اهمیت آن در دو گروه پرستاران و جامعه شهری مشهد

شاخص	گروه	پرستاران	مردم	نتیجه آزمون من ویننی
		انحراف معیار $\pm$ میانگین	انحراف معیار $\pm$ میانگین	P
اخبار		۴/۶۴ $\pm$ ۳/۲۳	۲/۸۵ $\pm$ ۳/۸۳	$P < 0/001$
روزنامه‌ها و مجلات		۴/۳۳ $\pm$ ۳/۰۹	۲/۷۹ $\pm$ ۳/۴۴	$P < 0/001$
فیلم‌های سینمایی		۵/۴۹ $\pm$ ۳/۳۱	۵/۲۸ $\pm$ ۲/۹۸	$P = 0/151$
سریال‌های تلویزیون		۵/۶۷ $\pm$ ۳/۴۱	۵/۹۳ $\pm$ ۴/۰۹	$P = 0/675$
رمان و داستان		۳/۷۹ $\pm$ ۳/۵۳	۲/۸۸ $\pm$ ۲/۸۳	$P < 0/001$
حضور بعنوان بیمار در بیمارستان‌ها		۵/۸۵ $\pm$ ۳/۴۰	۶/۱۴ $\pm$ ۳/۴۸	$P = 0/065$
حضور بعنوان همراه بیمار در بیمارستان‌ها		۶/۲۰ $\pm$ ۳/۲۱	۳/۱۶ $\pm$ ۶/۴۷	$P = 0/089$
اشتغال نزدیکان و بستگان در رشته یا حرفه پرستاری		۵/۶۴ $\pm$ ۳/۶۴	۴/۵۹ $\pm$ ۳/۶۴	$P < 0/001$

انجام نمی‌شود، لذا؛ در بازار استفاده شده در این مطالعه تبلیغات لحاظ نگردید.

تفاوت‌های فردی، شخصیتی و وضعیت‌های روحی، روانی واحدهای پژوهش در هنگام تکمیل پرسشنامه بر نحوه پاسخگویی آنها اثر داشته که کنترل آنها از عهده پژوهشگر خارج بود. علی‌رغم اطمینان دادن پژوهشگر در مورد بی‌نام و محرمانه بودن داده‌های پرسشنامه‌ها و ایجاد شرایط مناسب برای پاسخگویی، ممکن است پاسخگویان به بعضی سوالات مانند بررسی رضایتمندی از عملکرد پرستاران صادقانه پاسخ نداده باشند که کنترل آن از عهده پژوهشگر خارج بود.

■ نتیجه‌گیری

به طور کلی نتایج این مطالعه نشان‌دهنده آن است که مهمترین منابع شکل‌گیری تصویر عمومی از پرستاری از دیدگاه مردم و پرستاران حضور در بیمارستان به عنوان همراه بیمار است. این مطلب نشان‌دهنده آن است که همراهان بیماران مشتریان خاموش ما هستند که قضاوت و دیدگاه عمومی جامعه در مورد حرفه پرستاری را شکل می‌دهند. بررسی دیدگاه‌ها، نیازهای آنها و به دنبال آن برطرف ساختن نیازهای آنها در چارچوب حیطه عملکرد حرفه‌ای پرستاری می‌تواند راهکاری موثر در ارتقاء تصویر عمومی پرستاری باشد. رسانه‌ها و به ویژه رسانه ملی نقش مهمی در شکل‌گیری تصویر عمومی پرستاری دارد. انجام مطالعات بیشتر در خصوص نحوه و چگونگی تأثیر رسانه بر تصویر عمومی پرستاری مورد نیاز

پرستاران نگران نحوه نمایش تصویر حرفه‌ای خود در رسانه‌های جمعی هستند (۲۸).

منابعی چون اشتغال یکی از بستگان در حرفه پرستاری، رمان و داستان، اخبار و روزنامه‌ها از دیدگاه مردم کم‌اهمیت‌تر شناسایی شده و بین دیدگاه مردم و پرستاران تفاوت آماری معنی‌داری وجود داشت.

اشتغال بستگان در حرفه پرستاری به عنوان یکی از منابع شکل‌گیری تصویر عمومی پرستاری در این مطالعه بررسی شده بود که در سایر مقالات این مورد بررسی نشده بود که نتایج این مطالعه نشان داد این منبع از دیدگاه مردم با اهمیت متوسط شناسایی شد (میانگین ۵/۶۴ از ۱۰). نتایج این پژوهش نشان داد که کم‌تأثیرترین منابع در شکل‌گیری تصویر عمومی پرستاری در هر دو گروه پرستار و مردم؛ رمان و داستان‌ها، اخبار، و مجلات می‌باشد، این در صورتی که در اکثر مطالعات خارجی و به خصوص مطالعات گسترده آمده است که رمان‌ها برای شکل‌گیری تصویر ذهنی در افراد بسیار اهمیت دارند (۱۹). ولی در این مطالعه رمان و داستان در بین مردم و پرستاران از کم‌اهمیت‌ترین منابع ذکر شده است و شاید یکی از علت‌های آن مطالعه کمتر رمان و داستان در بین مردم ایران باشد. باید در نظر داشته باشیم که در رسانه‌های خارجی در تبلیغات خود از زنان بیشتر استفاده می‌کنند و حتی از پرستاران زن برای تبلیغات مختلف وسایل پزشکی و بهداشتی و حتی صابون استفاده می‌کنند (۱۱) از آنجا که این مورد در تبلیغات در کشور ما

■ تشکر و قدردانی

این مقاله استخراج شده از پایان نامه‌ی دانشجویی مقطع کارشناسی ارشد آموزش مدیریت پرستاری با کد ۹۲۱۶۴۹ است که در حوزه‌ی معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی مشهد تصویب شده است. پژوهشگران بر خود لازم می‌دانند به این وسیله، از دانشگاه علوم پزشکی مشهد به دلیل تأمین اعتبار این تحقیق، مسئولین محترم دانشکده‌ی پرستاری و مامایی و شرکت کنندگان در این مطالعه برای همکاری صمیمانه، تشکر و قدردانی کنند.

است. نیاز است جهت بهبود تصویر عمومی حرفه پرستاری ابتدا با برنامه ریزی دقیق از سوی بدنه مدیریتی این حرفه زمینه ایفای نقشهای موثر پرستاران بر بالین فراهم گردد و از سوی دیگر با تعامل موثر با اصحاب رسانه نسبت به ارائه تصویر مخدوش و غیر واقعی از پرستاری در محصولات تصویری جلوگیری به عمل آید. البته پرستاران نیز با نشان دادن اخلاقیات و روابط بین حرفه ای مناسب و قدرت علمی خود سعی نمایند تصویری در حد شأن و منزلت حرفه پرستاری نشان دهند تا هم تصویر ساخته شده در رسانه‌ها و هم تصویر عمومی شکل گرفته در ذهن مردم اصلاح شود.

■ References

1. Varaei S, Vaismoradi M, Jasper M, Faghihzadeh S. Iranian nurses self-perception: factors influencing nursing image. *Journal of Nursing Management*. 2012;20(4):551-60 [persian].
2. Rezaei-Adaryani M, Salsali M, Mohammadi E. Nursing image: an evolutionary concept analysis. *Contemporary Nurse*. 2012 3;43(1):81-9.
3. Hall C. Professional image of a nurse. *Nurses Association of Botswana*. 2012.
4. Gholipour A, Pourezzat A, Naghavi H A. Identify the factors affecting the image of the police organization. *Journal Disciplinary Knowledge*. 2010;4(12):143-80.
5. Stevens P. A critical social reconceptualization of environment in nursing: implications for methodology. *Advances in Nursing Science*. 1989; 68(11):56
6. Valizadeh S, Abedi H, Zamanzadeh V, Fathiazar E. Challenges of nursing students during their study: a qualitative study. *Iranian Journal of Medical Education*. 2008;7(2):397-406 [persian].
7. Yazdi Z, MM, Mehran A. Perspective of the nursing staff at hospitals affiliated to the Tehran University of Medical Sciences on the roles and activities of the nurses. *Journal of Tehran University of Medical Sciences*. 2012;8(16):22-32 [persian].
8. E. M. The prestige of today's nurse. . *Nursing Management*. 1988;20(3):800-9.
9. Takase M, Kershaw E, Burt L. Does public image of nurses matter? *professional nursing*. 2002;18(4):196-205.
10. Song LJ. A comparative study of the opinion on the image of nursing among the doctors, nurses, other hospital personnel and the general public. *Taehan Kanho*. 1993;32(2):51-62.
11. Austin J, Champion V, Tzeng O. Crosscultural comparison on nursing image. *International Journal of Nursing Studies*. 1985;22(3):231-9.
12. Tzeng H. Testing a conceptual model of the image of nursing in Taiwan. *International Journal of Nursing Studies*. 2006;43(6): 755-65
13. Mirzabagi G, Salemi S, Sanjari M. Job satisfaction of nurses in Iran. *Life Magazine*. 2009;1(15):49-59 [persian].
14. Asghari A, Kazemi T, Nasiri A. Social pathology of nursing and nursing views about own work environments in Birjand hospital. *Journal of Modern Care of Nursing and Midwifery, Birjand*. 2005;2(2):45-50 [persian].
15. Farsi Z, D-NN, Negarandeh R, Broomand S. Nursing profession in Iran: an overview of opportunities and challenges. *Japan Journal of Nursing Science*. 2010;7:9-18.
16. Nasrabadi N, Yekta Z, Emami A. Analytical survey of nursing experiences in Iran and Sweden :a phenomenological study. *Journal of Life*. 2006;10(22):23-30.
17. Hajinezhad M, Azodi P, Rafii F, Ramezani N. Perspectives of patients and nurses on caring behaviors of nurses. *Tehran University of Medical Sciences and Health Services (Life)* 2011;17(4):36-45. [persian].
18. Kalisch P, Kalisch B. Nursing image: reflections of an evolution. *RNABC News*. 1986;18(3):18-9.
19. Kalisch BJ, Kalisch PA. Improving the image of nursing. *American Journal of Nursing*. 1983;83(1):48-55.
20. Cabaniss R. Educating nurses to impact change in nursing's image. *Teaching and Learning in Nursing*. 2011;6(3):112-8.
21. Takase M, Maude P, Manias E. Impact of the perceived public image of nursing on nurses' work behaviour. *Journal of*

Advanced Nursing. 2006;53(3):333-43.

22. Safarian M, Ghayourbahreman M, Esmacili H, Razavi A. Dietary patterns, icons, healthy nutrition and traditional risk factors for cardiovascular disease in adults 35 to 65 years old Mashhad. Medical Journal of Mashhad University of Medical Sciences. 2013;56(4):226-35 [persian].

23. Arefi M, Talaei N. Patient satisfaction in Baharloo Hospital. Payavard. 2010;4(2):97-103 [persian].

24. Bartlett, Jones. The Image of nursing: what it is and how it needs to change. The Profession of Nursing; 2012: 88-110.

25. Heather I. Is it really just a uniform 'nurse'? Tasmanian School of Nursing. 2000;3:1-5.

26. Atarzadeh M. Media and reflect the identity of women in the public sphere. Journal of Women's Research. 2009;1(3) [persian].

27. MarySue V. Media images and screen representations of nurses. Elsevier Inc. 2012;4(3):S1-S3.

28. Nasrabadi AN, Lipson JG, Emami A. Professional nursing in Iran: An overview of its historical and sociocultural framework. Journal of Professional Nursing. 2004;20(6):396-402.

Comparing shaping resources of the nursing public image and their importance from the perspectives of nurses and general public

Seyedeh Ashraf Abdullahi, Fatemeh Heshmati Nabavi[■], Mohamd Taghi Shakeri
Amir Reza Saleh moghaddam, Zohreh Hoseinpour

Introduction: The public image of the profession of nursing is one of challenges in the long term. So, recognition sources of shaping this image would be enabling nurse managers and leaders that accurate planning for confronting to this challenge.

Aim: The aim of this study was to compare perspectives of nurses who worked in teaching hospitals and general public in Mashhad city to resources that shaping the public image of nursing and their importance.

Method: This study descriptive cross sectional was done in 2012 in the city of Mashhad and Mashhad University of Medical Sciences hospitals. The sample size for the urban population was (1,100) people who selected cluster randomly and (520) nurses who worked in teaching hospitals and they selected non-random sampling method stratified. Data collection tool was questionnaire including demographic information and eight shaping the public image resources for nursing. Its reliability by using Alpha-Chronbach was (0.86). Data were analyzed using SPSS, version 11.5 by the Man-Whitney test.

Results: Data showed that (78.3%) of the nurses were female and (21.7 %) of them were males; and also (50.3%) people in public were women and (49.7%) of them were male. Mann-Whitney test results showed that the most important resources in shaping the public image of nursing were hospitalization (as the patients), the kin of patients, television series and movies, respectively. There was no significant difference between the views of nurses' and people in public in importance of these resources. But resources such as the employment of relatives, stories, news and newspapers were low importance in general public views. And there was difference between their views and nurses' views significantly ($p < 0.001$).

Conclusion: Based on finding nurse managers must be accurate planning for effective role nurses in clinical setting and also, effective interaction with the media group would be prevent distorted and unreal image of nursing in video production.

Key words: public image of nursing, nursing stereotypes, resources shaping image

Abdullahi A.

MSc Nursing Student, Nursing School
public health and Management
Department, Mashhad, Iran.

■ Corresponding author:

Heshmati Nabavi F.

PhD of Nursing, Mashhad University
of Medical sciences, Nursing School
public health and Management
Department, Mashhad, Iran.

Address:

heshmatinf@mums.ac.ir

Taghi Shakeri M.

Associate Professor of Biostatistics,
Mashhad University of Medical
sciences. Faculty of Medicine,
Mashhad, Iran.

Saleh moghaddam AR.

MSC of nursing , Mashhad University
of Medical sciences, Nursing School
public health and Management
Department, Mashhad, Iran.

Hoseinpour Z.

MSc Student , Mashhad Faculty of
Nursing and Midwifery, Mashhad,
Iran.

Nursing Management

Quarterly Journal of Nursing Management

Third Year, Vol 3, No 1, Spring 2014